

Sygn. akt IV CZ 89/18

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R. N.

przeciwko Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa w W. Oddziałowi

Terenowemu w O. poprzednio Agencji Nieruchomości Rolnych w W. Oddziałowi
Terenowemu w O.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 25 stycznia 2019 r.,

zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 14 maja 2018 r., sygn. akt I ACa [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 14 maja 2018 r. odrzucił jako nieopłaconą skargę kasacyjną R. N. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 października 2017 r. Podkreślił, że powziął wątpliwości co do tego, czy sytuacja ekonomiczna powoda odpowiadała rzeczywistości i w związku z tym zarządził stosowne dochodzenie na podstawie art. 109 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 300 ze zm.; dalej: „u.k.s.c.”). Uznał, że powód nie podołał obowiązkowi uprawdopodobnienia przesłanek przewidzianych w art. 102 u.k.s.c.

Powód wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 maja 2018 r., zarzucając naruszenie art. 102 u.k.s.c. i art. 398⁶ k.p.c. oraz wnosząc na podstawie art. 380 w związku z art. 398²¹ k.p.c. o poddanie kontroli postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 22 marca 2018 r. oddalającego wniosek powoda o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie rozstrzygnięcia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. Jednakże w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jeżeli sąd nie uwzględnił wniosku o zwolnienie od uiszczenia kosztów sądowych, a nieopłacenie skargi kasacyjnej stało się jedyną przyczyną jej odrzucenia, w ramach postępowania wywołanego zażaleniem strony na odrzucenie skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy kontroluje także, na wniosek strony zgłoszony w zażaleniu na podstawie art. 380 k.p.c., postanowienie sądu drugiej instancji odmawiające zwolnienia od kosztów sądowych (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 marca 2000 r., I CZ 259/99 niepubl., z dnia 17 stycznia 2003 r., I CZ 193/02, niepubl., z dnia 29 kwietnia 2003 r., V CZ 45/03, niepubl., z dnia 28 kwietnia 2004 r. III CZ 22/04 niepubl. oraz z dnia 19 listopada 2009 r., IV CZ 75/09, niepubl., z dnia 27 czerwca 2017 r., II CZ 50/17, niepubl.). Sąd Najwyższy w ramach art. 380 k.p.c. nie orzeka w tym zakresie merytorycznie, a jedynie ocenia prawidłowość wydanego postanowienia o oddaleniu wniosku, zatem jego rozstrzygnięcie pozostaje nadal w zakresie kognicji Sądu drugiej

instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2015 r., IV CZ 3/15, niepubl.).

Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie podkreśla, że zwolnienie od kosztów sądowych powinno być stosowane w sytuacjach wyjątkowych, a w postępowaniu kasacyjnym, będącym szczególnym postępowaniem realizującym głównie interes publiczny, uzasadnione jest stosowanie zwiększonego rygoryzmu przy realizacji obowiązku wnoszenia opłat sądowych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2010 r., II PZ 2/10, niepubl., z dnia 4 kwietnia 2012 r., I CZ 7/12, niepubl., z dnia 17 maja 2012 r., I CZ 55/12, niepubl., z dnia 14 stycznia 2016 r., IV CZ 72/15, niepubl., z dnia 16 marca 2016 r., IV CZ 102/15, niepubl., z dnia 2 marca 2017 r., V CZ 7/17, niepubl.).

Jednocześnie jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że gdy na wcześniejszych etapach postępowania stronie przyznano zwolnienie od kosztów sądowych, odmowa udzielenie jej takiego zwolnienia w postępowaniu kasacyjnym wymaga stwierdzenia, że położenie skarżącego uległo w jakimś aspekcie poprawie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2013 r., V CZ 61/13, niepubl., z dnia 14 października 2005 r., III CZ 77/05, niepubl., z dnia 6 maja 2011 r., II CZ 12/1, niepubl., z dnia 28 maja 2013 r., V CZ 12/13, niepubl., z dnia 10 listopada 2016 r., IV CZ 45/16, niepubl., z dnia 2 marca 2017 r., V CZ 7/17, z dnia 27 czerwca 2017 r., II CZ 50/17, niepubl.). W niniejszej sprawie na podstawie prawomocnych postanowień z dnia 26 lutego 2016 r. i z dnia 7 grudnia 2016 r. powód został zwolniony od opłaty od pozwu i od apelacji ponad odpowiednio 20 000 zł i 10 000 zł. Sąd Apelacyjny powinien zatem rozważyć, czy nie należałoby częściowo zwolnić powoda również od opłaty od skargi kasacyjnej, zwłaszcza, że z dotychczasowych ustaleń tego Sądu nie wynika, aby położenie powoda uległo poprawie.

Z przedstawionych powodów orzeczono, jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 1 i § 3 k.p.c.).

jw